

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА

Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Підприємництво в сфері життєзабезпечення міст

вид дисципліни, шифр за ОП	<i>обов'язкова ОКІ</i>
семестр	<i>1</i>
кількість кредитів ЄКТС	<i>4 кредити ЄКТС</i>
форма підсумкового контролю	<i>диференційований залік</i>
мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
кафедра	<i>Підприємництва та бізнес-адміністрування</i>
для здобувачів вищої освіти:	
рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський)</i>
галузь знань	<i>07 Управління та адміністрування</i>
спеціальність	<i>076 Підприємництво та торгівля</i>
освітня програма	<i>«ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»</i>
форма навчання	<i>денна</i>

2024 – 2025 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Розробники:

Валентина СМАЧИЛО, д.е.н., професор, професор
кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні **кафедри Підприємництва та бізнес-адміністрування**

Протокол від «31» серпня 2024 року № 3

Робоча програма навчальної дисципліни відповідає освітній програмі:
Освітньо-професійна «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Гарант освітньої програми:

Сергій ГАЙДЕНКО, к.е.н., доц., доцент кафедри

підприємництва та бізнес-адміністрування

Заступник директора/декана:

Ірина ПИСАРЕВА, к.е.н., доц., доцент,

підпис

1. Мета дисципліни

формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навиків ведення підприємницької діяльності в сфері життєзабезпечення міста та вміння співпрацювати й налагоджувати взаємовідносини з органами влади та іншими стейкхолдерами щодо місцевого економічного розвитку, розвитку підприємництва та формування сприятливого бізнес-середовища.

2. Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на: базові знання та вміння отримані здобувачем на інших рівнях освіти та визначені під час фахового вступного випробовування як достатні для навчання за освітнім рівнем «магістр»

3. Результати навчання

Програмний результат навчання	Методи навчання	Форми оцінювання	Результати навчання за дисципліною
ПРН 2 Визначати, аналізувати проблеми підприємництва і торгівлі та розробляти заходи щодо їх вирішення.	Словесні, наочні, практичні. Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний, дослідницький, проблемного викладення.	- усне або письмове опитування; - виконання письмових завдань (практичні завдання, роботи, есе);	2.1 Ідентифікувати проблеми сфери життєзабезпечення, в т.ч. підприємництва в сфері життєзабезпечення Визначати та аналізувати проблеми підприємництва в сфері життєзабезпечення 2.2 Розробляти заходи щодо вирішення проблем в сфері життєзабезпечення міст
ПРН 11 Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких і торговельних структур.	Дискусія, презентація, інтерактивна робота в командах, робота на онлайн-дошках.	- тестування у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE; - розв'язання кейсів,	11.1 Ідентифікувати інноваційні проекти та їх роль в розвитку підприємницьких структур 11.2 Розробляти інноваційні проекти
ПРН 12. Вміти застосовувати набуті знання для провадження підприємницької та торгової діяльності в сфері життєзабезпечення міста із врахуванням особливостей місцевого економічного розвитку, розробки стратегій та бізнес-планів суб'єктами підприємницької діяльності.		проблемних ситуацій (практичних ситуацій); - прослуховування доповідей із самостійно вивчених тем за презентаціями.	12.1 Застосовувати знання для провадження підприємницької та торгової діяльності в сфері життєзабезпечення міста 12.2 Оцінювати особливості місцевого економічного розвитку
ПРН 13. Співпрацювати із органами місцевої влади та самоврядування з питань стратегічного розвитку підприємництва та бізнес-середовища			13.1 З'ясувати питання стратегічного розвитку підприємництва та бізнес-середовища 13.2 Організувати співпрацю з органами місцевої влади та самоврядування з питань стратегічного розвитку підприємництва та бізнес-середовища

ПРН 15. Враховувати у професійній діяльності глобальні цілі сталого розвитку такі, як: сталий розвиток міст та спільнот; гідна праця та економічне зростання; інновації та інфраструктура; партнерство заради стійкого розвитку та ін..			15.1 Застосовувати знання щодо цілей сталого розвитку в підприємницькій діяльності. 15.2 Розробляти заходи для підприємництва щодо досягнення цілей сталого розвитку
---	--	--	---

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 Підприємництво в сфері життєзабезпечення міст

Змістовий модуль 1 Роль підприємництва в життєзабезпеченні міста.

Змістовий модуль 1 Роль підприємництва в життєзабезпеченні міста.

Теоретичні аспекти підприємницької діяльності. Роль підприємництва в досягненні цілей сталого розвитку. Підприємництво в Україні та Харківській області: сучасний стан, проблеми, виклики. Сутність МЕР. Стейкхолдери МЕР. Стратегічне планування МЕР. Стратегія розвитку м. Харкова та Харківської області
 Інструменти МЕР. Розвиток підприємництва. Співпраця бізнесу з органами місцевого самоврядування (ОМС). Сутність сфери життєзабезпечення міста.
 Склад та структура сфери життєзабезпечення міста. Характеристика та особливості основних складових сфери життєзабезпечення міста. Нормативно-правове забезпечення сфери життєзабезпечення. Сучасний стан сфери життєзабезпечення міста в Україні та Харкові. Ключові реформи в сфері життєзабезпечення. Джерела фінансування. Світовий досвід функціонування сфери життєзабезпечення міста.

Змістовий модуль 2 Особливості підприємництва в життєзабезпеченні міста.

Підприємства сфери водопостачання та водовідведення. Підприємства сфери тепlopостачання. Підприємства сфери газопостачання. Підприємства сфери транспорту. Підприємства інших сфер життєзабезпечення. Особливості підприємств в сфері життєзабезпечення міста. Процедура створення суб'єкта підприємницької діяльності в сфері життєзабезпечення. КВЕДи та організаційно-правові форми суб'єктів господарювання в сфері життєзабезпечення.

Змістовий модуль 3 Стимулювання розвитку підприємництва в місті.

Екосистема підприємництва: сутність, складові та рівні. Механізми стимулювання розвитку підприємництва. Нормативно-правове забезпечення інновацій та інноваційного підприємництва. Інновації в підприємницькій діяльності сфери життєзабезпечення. Інноваційні проекти та особливості їх розробки і реалізації. Інноваційні проекти як інструмент забезпечення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких структур.

5. Структура навчальної дисципліни і розподіл часу

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього*	лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ (номер)	120	16	32	-	72
Змістовий модуль 1	30	6	10	-	14
Змістовий модуль 2	45	6	12	-	27
Змістовий модуль 3	30	4	10	-	16
Індивідуальне завдання	-	-	-	-	-
Підсумковий семестровий контроль	15	-	-	-	15

6. Теми лекцій

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
Змістовий модуль 1		
Тема 1 Підприємницька діяльність на сучасному етапі	1. 1 Теоретичні аспекти підприємницької діяльності 1.2 Роль підприємництва в досягненні цілей сталого розвитку 1.3 Підприємництво в Україні та Харківській області: сучасний стан, проблеми, виклики	2
Тема 2 Місцевий економічний розвиток (МЕР) та підприємництво	2.1 Сутність МЕР 2.2 Стейкхолдери МЕР. 2.3 Стратегічне планування МЕР. Стратегія розвитку м. Харкова та Харківської області 2.4 Інструменти МЕР. Розвиток підприємництва. 2.5 Співпраця бізнесу з органами місцевого самоврядування (ОМС).	2
Тема 3 Сфера життєзабезпечення міста	2.1 Сутність та склад сфери життєзабезпечення міста. 2.2 Нормативно-правове забезпечення сфери життєзабезпечення 2.3 Характеристика та особливості основних складових сфери життєзабезпечення міста	2
Змістовий модуль 2		
Тема 4 Сучасний стан та трансформація підприємств сфери життєзабезпечення	4.1 Підприємства сфери водопостачання та водовідведення 4.2 Підприємства сфери теплопостачання 4.3 Підприємства сфери газопостачання 4.4 Підприємства сфери транспорту 4.5 Підприємства інших сфер життєзабезпечення.	3
Тема 5 Створення суб'єкта підприємницької діяльності в сфері життєзабезпечення	5.1 Тенденції розвитку малого та середнього бізнесу.	3

	5.2 КВЕД підприємництва в сфері життєзабезпечення. 5.3 Процедура створення суб'єкта підприємницької діяльності в сфері життєзабезпечення.	
Змістовий модуль 3		
Тема 6 Екосистема підприємництва міста	6.1 Екосистема підприємництва: сутність та складові. Екосистема стартапів як складова екосистеми підприємництва. 6.2 Рівні екосистеми підприємництва: міжнародний, національний, регіональний, місцевий 6.3	2
Тема 7 Інноваційні проекти в сфері життєзабезпечення міст	7.1 Нормативно-правове забезпечення інновацій та інноваційного підприємництва. 7.2 Інновації в підприємницькій діяльності сфери життєзабезпечення. 7.3 Інноваційні проекти та особливості їх розробки і реалізації. 7.4 Інноваційні проекти як інструмент забезпечення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких структур.	2

7. Теми практичних (лабораторних) занять*

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
Змістовий модуль 1		
Тема 1 Підприємницька діяльність на сучасному етапі	2. 1 Теоретичні аспекти підприємницької діяльності 1.2 Роль підприємництва в досягненні цілей сталого розвитку 1.3 Підприємництво в Україні та Харківській області: сучасний стан, проблеми, виклики	3
Тема 2 Місцевий економічний розвиток (МЕР) та підприємництво	2.1 Сутність МЕР 2.2 Стейкхолдери МЕР. 2.3 Стратегічне планування МЕР. Стратегія розвитку м. Харкова та Харківської області 2.4 Інструменти МЕР. Розвиток підприємництва. 2.5 Співпраця бізнесу з органами місцевого самоврядування (ОМС).	4
Тема 3 Сфера життєзабезпечення міста	2.1 Сутність та склад сфери життєзабезпечення міста. 2.2 Нормативно-правове забезпечення сфери життєзабезпечення 2.3 Характеристика та особливості основних складових сфери життєзабезпечення міста	3

Змістовий модуль 2		
Тема 4 Сучасний стан та трансформація підприємств сфери життєзабезпечення	4.1 Підприємства сфери водопостачання та водовідведення 4.2 Підприємства сфери теплопостачання 4.3 Підприємства сфери газопостачання 4.4 Підприємства сфери транспорту 4.5 Підприємства інших сфер життєзабезпечення.	6
Тема 5 Створення суб'єкта підприємницької діяльності в сфері життєзабезпечення	5.1 Тенденції розвитку малого та середнього бізнесу. 5.2 КВЕД підприємництва в сфері життєзабезпечення. 5.3 Процедура створення суб'єкта підприємницької діяльності в сфері життєзабезпечення.	6
Змістовий модуль 3		
Тема 6 Екосистема підприємництва міста	6.1 Екосистема підприємництва: сутність та складові. Екосистема стартапів як складова екосистеми підприємництва. 6.2 Рівні екосистеми підприємництва: міжнародний, національний, регіональний, місцевий	4
Тема 7 Інноваційні проекти в сфері життєзабезпечення міст	7.1 Нормативно-правове забезпечення інновацій та інноваційного підприємництва. 7.2 Інновації в підприємницькій діяльності сфери життєзабезпечення. 7.3 Інноваційні проекти та особливості їх розробки і реалізації. 7.4 Інноваційні проекти як інструмент забезпечення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких та торговельних структур.	6

8. Індивідуальне завдання (ІЗ)

Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом.

9. Методи контролю та порядок оцінювання результатів навчання

Методами *поточного контролю* є:

- усне або письмове опитування;
- письмовий контроль;
- перевірка завдань для самостійної роботи та етапів виконання РГР;
- тестування у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=2230>, Office 365, Teams;
- розв'язання задач та опрацювання практичних кейсів.

Методи *модульного контролю* (за змістовими модулями):

- тестування у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE, Office 365, Teams.

Методи підсумкового семестрового контролю: здійснюється письмово, з використанням програмного продукту MS Teams або у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE, Office 365. Включає: 1 теоретичне питання (есе); 1 практичне завдання або кейс; 10 тестових питань на платформі Moodle, Office 365, Teams.

Під час освітнього процесу його учасники повинні дотримуватись вимог законодавства України, внутрішніх нормативних документів Університету та принципів і правил академічної доброчесності. (Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату).

Результати навчання, здобуті у неформальній та/або інформальній освіті визнаються згідно Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова.

Структура навчальної дисципліни і розподіл балів

Змістові модулі	Максимальна кількість балів				
	усього	практ.	лаб.	самостійна робота	
				завдання	модульний контроль
МОДУЛЬ (номер)	100	33		2	35
Змістовий модуль 1	20	10	-	-	10
Змістовий модуль 2	30	15	-	-	15
Змістовий модуль 3	20	8	-	2	10
Підсумковий семестровий контроль	30	-	-	-	-

Види завдань, засоби контролю і максимальна кількість балів

Види завдань та засоби контролю	Розподіл балів
Змістовий модуль 1	20
Робота на практичному занятті за темою 1 (кейси, усне або письмове опитування, виконання практичних завдань)	5
Робота на практичному занятті за темою 2 (кейси, усне або письмове опитування, виконання практичних завдань)	2
Робота на практичному занятті за темою 3 (кейси, усне або письмове опитування, виконання практичних завдань)	3

Тест за теоретичним матеріалом ЗМ1 на платформі Moodle, Office 365, Teams	10
Змістовий модуль 2	30
Робота на практичному занятті за темою 4 (кейси, усне або письмове опитування, виконання практичних завдань)	5
Робота на практичному занятті за темою 5 (кейси, усне або письмове опитування, виконання практичних завдань)	10
Тест за теоретичним матеріалом ЗМ2 на платформі Moodle, Office 365, Teams	15
Змістовий модуль 3	20
Робота на практичному занятті за темою 6 (кейси, усне або письмове опитування, виконання практичних завдань)	4
Робота на практичному занятті за темою 7 (кейси, усне або письмове опитування, виконання практичних завдань)	4
Підготовка доповіді та її презентація	2
Тест за теоретичним матеріалом ЗМ3 на платформі Moodle, Office 365, Teams	10
Підсумковий семестровий контроль – диф. залік (у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE, Office 365, Teams)	30
Теоретичне питання 1	10
Практичне завдання 1 (кейс)	10
Тестування на платформі Moodle (10 тестових питань)	10
ВСЬОГО ЗА МОДУЛЕМ	100

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	Рівень компетентності	Чотирибальна/двобальна шкала	
		екзамен	залік
90-100	високий	відмінно	зараховано
82-89	достатній	добре	
74-81			
64-73	середній	задовільно	не зараховано
60-63			
35-59	низький	незадовільно	
0-34			

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

90-100 балів - виставляється за високий (відмінний) рівень знань (допускаються мінімальні неточності) навчального матеріалу освітнього компоненту; вміння аналізувати, використовувати набуті знання у прийнятті рішень у відповідній предметній області, застосовувати теоретичні положення під

час розв'язання практичних задач; чітко, лаконічно, логічно, послідовно відповідати/вирішувати на поставлені запитання/завдання;

82-89 балів – виставляється за (дуже добрий) рівень знань (можлива невелика кількість неточностей) навчального матеріалу освітнього компоненту вище від середнього рівня; аргументовані відповіді/рішення на поставлені запитання/завдання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

74-81 бал – виставляється за загалом правильне (добре) розуміння навчального матеріалу освітнього компоненту; відповідати/вирішувати на поставлені запитання/завдання та застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач з певними (несуттєвими) недоліками;

64-73 бали - виставляється за посередні знання навчального матеріалу освітнього компоненту, мало аргументовані відповіді, наявність помилок у 32 вирішенні завдань, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

60-63 бали - виставляється за слабкі знання навчального матеріалу освітнього компоненту, неточні або мало аргументовані відповіді з порушенням послідовності викладення, наявність значних помилок у вирішенні завдань, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

35-59 балів - виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу освітнього компоненту, суттєві помилки у відповідях/завданнях, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

0-34 бали - виставляється за незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу освітнього компоненту, нездатність відповідати/вирішувати на поставлені запитання/завдання, невміння елементарно орієнтуватися під час розв'язання практичних задач.

10. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення

Методичне забезпечення

1. Дистанційний курс на платформі MOODLE ХНУМГ ім. О.М. Бекетова URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=2230>
2. Смачило, В.В. (2021) Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійного вивчення з дисципліни «Підприємництво в сфері життєзабезпечення міста» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва; уклад.: Смачило В.В. – Х.: ХНУМГ, 2022. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/60454/>

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Методологія проведення експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату. Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст. Київ. 2019р. 23с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/EBA_Guide.pdf
2. Місцевий економічний розвиток: посібник для викладача. / Вакуленко В., Гринчук Н., Борщ Г., Васильєва Н., Рудницька Р., Проскурнін В., Оленківська Л. Київ. 2018р. 102с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/LED-Manual-for-trainers_June_2018.pdf
3. Стратегія розвитку Харкова (проект) URL: https://drive.google.com/file/d/1jJrVEGeIXOK8wB_-q39opeKo5FwMVXMu/view
4. Стратегія розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки URL: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/717/102538>
5. Індекс конкурентоспроможності міст URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2020/MCI/reports1/MCI_2019-2020_Part%202_Profiles_UKR.pdf
6. Підприємництво як стратегічний фактор розвитку бізнес-середовища регіону : колективна монографія; за заг. ред. Димченко О. В. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 441 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/61630/>
7. Смачило В. В. Нормативно-правове забезпечення діяльності у сфері транспорту / В. В. Смачило // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Системний аналіз, управління та інформаційні технології. – Харків : ХПІ, 2019. – Вип. 1. – С. 13–19.
8. Димченко О. В. Підприємництво і адаптація комунальних підприємств до ринкових умов / О. В. Димченко, Т. О. Хайло, С. М. Гайденко // Механізм регулювання економіки: міжнародний науковий журнал. – 2020. – Вип. 2. – С. 96–105.
9. Entrepreneurship and small and medium-sized enterprises (SMEs) URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes_en
10. Business ecosystems come of age. / Deloitte [Electronic resource]. – URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/co/Documents/strategy/Business%20Transformation.pdf>
11. Димченко, О.В. (2019) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Підручник. <http://eprints.kname.edu.ua/55235/>
12. Регіональне підприємництво: підручник. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2024. 261 с. <https://eprints.kname.edu.ua/65489/>
13. Canvanizer 2.0 Business Model Canvas Demo <https://canvanizer.com/new/business-model-canvas>
14. Цілі сталого розвитку <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cili-stalogo-rozvitku>

Обладнання, устаткування, програмні продукти

Освітній компонент не потребує спеціального матеріально-технічного та інформаційного забезпечення.

Освітній компонент реалізується в середовищі TEAMS та на платформі MOODLE ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, використовується Office 365, середовище Google, пакет Microsoft Office, Canvanizer 2.0 Business Model Canvas Demo.